
Стратегія стримування та залучення КНР у зовнішній політиці США

I. Вишневська

Стратегія стримування та залучення Китаю зумовлена поліфуркацією об'єктивних причин. Стрімке економічне зростання Китаю впродовж чверті століття, перспектива його продовження тими самими темпами кардинально міняють геополітичне становище країни, що викликає у світі неоднозначну реакцію. Офіційний Пекін стає все більше конкурентоспроможним, і для цього є всі передумови: геополітична вага, міжнародний статус (постійний член Ради Безпеки ООН), рівень військової потужності (наявність ядерної зброї, стримуючого стратегічного арсеналу), привабливість для великої групи країн “третього світу”, економічна міць, що збільшує китайську амбітність при тому, що в країні – недемократична форма правління.

Американська стратегія стримування та залучення Китаю – це не проста зміна парадигм у стратегічному мисленні adeptів, а комплекс впливаючих чинників, котрі покликані запобігти “китайським викликам”. Варіабельний характер стратегії впливає з поліфуркації груп інтересів, що існують в американському суспільстві, наприклад, таких могутніх, як військово-промисловий та енергетичний комплекс, з одного боку, і прокитайське лобі в бізнесі та політиці – з іншого.

Особливе місце в зовнішній політиці США посіла стратегія стримування КНР, сформована в переважній більшості фахівцями військових структур США на основі кумулятивних тенденцій “китайських загроз”. Прихильники стримування (*containment*) переконані, що наразі “баланс сил” нестабільний, а дестабілізував його головним чинником Китай. Тому доцільним є стримування Піднебесної різними політичними й економічними методами, перешкоджаючи зростанню її військово-політичного впливу. Для цього серед пропонованих способів називається стримування економічного зростання Китаю; політична дестабілізація шляхом стимулювання відцентрових тенденцій і др.¹

Та за оцінкою інших adeptів, посилення Китаю у військово-політичному та економічному плані може внести істотні корективи й змінити розстановку сил в АТР, витіснивши американське домінування з Далекого Сходу. Для недопущення розвитку подій за таким сценарієм, Сполученим Штатам пропонується досягти певних домовленостей з Китаєм, а саме: пропонується задіяння КНР у союзники. При цьому підкреслюється, що недопустимим є ставлення до Китаю як до постійного супротивника, адже КНР у такому випадку може зблизитися з Росією. Акцентується увага також на нетотожності сучасної ситуації в Азії з етапом “холодної війни”.

Президент США Б. Клінтон пропонував упровадження “конструктивного залучення”, на відміну від позиції республіканців², тому ж бо в травні 1995 року підписав, наприклад, закон, про поновлення статусу найбільшого сприяння для Китаю³.

¹ *Breslin S.* Decentralization, globalization and Chines partial re-engagement with the global economy // *New political economy.* – 2000. – Vol.5. – № 2. – P. 214.

² *Peerenboom, Randall.* China Modernizes: Threat to the West or Model for the Rest? - Oxford and New York: Oxford University Press, 2007. – P. 88.

³ *Waters, Harry J.* China's Economic Development Strategies for the 21st Century. – Westport, CT: Quorum, 1997. – P. 26.

За президентства Б. Клінтона, набула популярності “м’яка” стратегія, відома іманентною поліфонією визначень: “залучення”, “конструктивне залучення”, “комплексне залучення”⁴. До прихильників “м’якого” підходу в оцінках китайського виклику відносять Ф. Бергстена, Б. Гілла, Н. Ларді, Д. Мітчелла, які проаналізували величезну кількість чинників КНР – від демографії, соціальної політики, внутрішнього становища в різних сферах життя до місця й політики Китаю у світовій економічній і політичній системі, у пошуках відповіді на питання: чи повинні США боятися підйому Китаю. На це питання вони відповідають швидше “ні”, ніж “так”, заявляючи, що в США й КНР сфер загальних інтересів значно більше, ніж сфер потенційних конфліктів⁵. І справді, інтереси КНР не дозволять цій країні виступити проти США, оскільки товарообіг Китаю зі Сполученими Штатами становить майже 120 млрд. доларів, з яких приблизно 100 млрд. доларів припадає на китайський експорт. Для порівняння: російсько-китайський товарообіг в 10 разів менший. Сполучені Штати, у свою чергу, теж залежні від КНР. По-перше, Китай разом з японськими банками є найбільшим кредитором США. По-друге, Піднебесна посіла перше місце у світі за обсягом резервів у доларових активах.

“Конструктивне залучення” передбачало формування китайського політичного порядку, воно порівнювалося з азартною грою, де зростаюча частка Китаю в існуючому порядку мала зробити козирем будь-який інтерес, який вони мають у видозміненому порядку. Якщо азартна гра окупиться, це і буде безпрецедентним випадком, оскільки кожна зростаюча сила в історії прагнула переписати правила на свою користь, а не погоджувалася узгоджувати свої інтереси з існуючою системою⁶.

Роберт Дж. Лібер, викладач факультету державного управління й дипломатії Джорджтаунського університету, вказав на цілі стратегії адміністрації Б. Клінтона: добитися балансу між конструктивною взаємодією з Китаєм у цілях сприяння економічній модернізації й розвитку Китаю з тим, щоб він перетворився на більш відкрите й плюралістичне суспільство.

Клінтонське “комплексне залучення” в якості додаткового результату свого впровадження очікувало на конверсію у сфері прав людини⁷. В еволюційному ж плані політика Клінтона змінювалася від критики – до діалогу з Китаєм як з партнером і цілком підпадає під характеристики стратегії стримування та залучення, а не лише, як “комплексного залучення”⁸.

Чжен Юн’нянь указує на те, що стратегія залучення США, якій було надано велике значення за президентства Б. Клінтона, не могла бути довгостроковою⁹ і як наслідок, - перевагу отримує радикальна парадигма *хеджсинг*, на формування

⁴ Vogel, Ezra F. *Living With China: U.S.-China Relations in the Twenty-First Century*. – NY & London: W. W. Norton & Co., 1997. – P. 99.

⁵ Бергстен Ф., Гілл Б., Ларді Н., Мітчелл Д. *Китай. Что следует знать о новой сверхдержаве*. – М., 2007.

⁶ Feaver, Peter D. *The Clinton Administration’s China Engagement Policy in Perspective*. – Durham: Associate Professor of Political Science & Duke University // www.duke.edu/web/cis/pass/pdf/warpeaceconf/p-feaver.pdf

⁷ Santoro, Michael A. *Profits and Principles: Global Capitalism and Human Rights in China*. – Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 2000. – P. 34.

⁸ Mar, Pamela C., Richter, Frank-Jurgen. *China: Enabling a New Era of Changes*. – Singapore: John Wiley & Sons, 2003. – P. 123.

⁹ Zheng, Yongnian. *Discovering Chinese Nationalism in China: Modernization, Identity, and International Relations*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999. – P. 96.

якої в значній мірі вплинули військові, зокрема, заяви генерал-лейтенанта Патріка Хьюгеса, директорів ЦРУ Джона Дойча та Джорджа Тенета, професора стратегії й політики військово-морського коледжу США Артура Уелдрона, колишнього директора контролю озброєнь, співробітника ради національної безпеки в 1981–1987 рр. Свена Краймера, співробітника служби міністра оборони з придбання та технологій Поля Камінського та ін.

Радикальна стратегія *хеджінг* (*hedging - hedge strategy*)¹⁰ є дериватом стратегії А.Мехена “анаконда”, котра покликана блокувати та ізолювати Китай від сировинних баз і доступу до теплих морів на півдні. Послідовне залучення країн регіону остаточно має зімкнути “кільце анаконди”, зменшивши можливості КНР.

Стратегія *хеджінг* або як ще її називають “стратегічним оточенням”, “огородженням” набула популярності в зовнішній політиці Сполучених Штатів після інциденту із затриманням ВПС Китаю у квітні 2001 року літака-розвідника США та з американським розчаруванням клінтонською стратегією *комплексного залучення* КНР, яка не привела до “розм'якшення” офіцерів китайських збройних сил, - вони залишилися “армією партії”¹¹.

За китайськими оцінками, нова стратегія стримування стала аналогом маккартиської стратегії 1950-х років¹², і була розцінена керівництвом КПК як стратегія агресії, що безпосередньо несе загрозу безпеці Китаю¹³.

Стратегія *хеджінг* передбачає ущільнення системи військових союзів в Азії по периметру кордонів Китаю, включно з Індією, Монголією й Австралією, як частина прихованої стратегії, вона направлена на зміцнення позицій США й союзних сил задля стримування Китаю. Це, на думку експертів, зближує дану стратегію також з класичною концепцією “санітарного кордону”. Ключове місце тут відводиться союзнику США – Японії, котрою була висунута “концепція китайської загрози”. З 1991 р. японський уряд почав відводити КНР окрему частину у своїй Білій книзі безпеки.

Міністерство оборони США в рамках стратегії *хеджінг* проводить передислокацію своїх військових сил поближче до кордонів Китаю. Острів Гуам, розташований на 3,300 миль ближче до Тайванської протоки, аніж Гонолулу, де дотепер була головна база ВМС США, наразі перетворюється на найважливіший передовий плацдарм для американських ВМС, ВПС, зокрема, для бомбардувальників дальнього радіусу дії В-1 і В-2, а також літаків-розвідників. Сюди перекидаються 7000 морських піхотинців. Біл Гертц такі дії пов’язує з превентивною необхідністю у випадку несподіваної “ракетної атаки з боку Китаю або Північної Кореї”¹⁴. Тож центр активності ВМС США переноситься з Атлантичного океану в Тихий.

За принципом ротації на Гуамі мають нести службу винищувачі F-22A Raptor (“Хижак”) 18-ої ескадрильї ВВС США, що базуються в Елмендорфі на Алясці. Розміщення винищувачів на авіабазі Андерсен викликане необхідністю тримати в боєготовності сили на заході Тихого океану на випадок конфлікту з Китаєм. “Ці літаки стабілізують обстановку в регіоні”, - сказав генерал Хестер, командувач угрупованням ВПС США на Тихому океані.

¹⁰ Bill Gertz. More Muscle, With Eye On China // Washington Times. – April 20, 2006. – p. 1.

¹¹ Bill Gertz. New U.S. Strategy Anticipates China As Treat // Washington Times. – 14, April 20, 2006.

¹² Russell Ong, China’s Security Interests in the post-Cold War era. - London: Curzon Press, 2001.- P. 162.

¹³ Bin Huwaidin, Mohamed. China’s Relations with Arabia and the Gulf, 1949–1999. – New York: RoutledgeCurzon, 2002. – P. 56.

¹⁴ Bill Gertz. More Muscle, With Eye On China // Washington Times. – April 20, 2006. – p. 1.

Відповідно до чергового чотирирічного плану оборони, направлено Пентагоном у Конгрес в 2006 р., на Гуамі до 2010 р. будуть зосереджені 60% підводних човнів і, як мінімум, ще одна авіаносна група США.

За визначенням американських стратегів, “точкою вісі АТР” стає острів Окінава. Тайбей, Шанхай, Гонконг, Сеул, Вабила й Токіо знаходяться в радіусі 1,5 тис. км від цієї бази. Це означає, що сили передового базування можуть бути дуже швидко перекинуті з острова в “проблемні точки” – до Кореї або на Тайвань. Для порівняння: для перекидання американських військ з Окінави повітрям йде 2 години, з Гуама – 5, з Гавайїв – 11, з Америки – 16 годин. Аналогічна ситуація з морським транспортуванням: з Окінави – 1,5 діб, з Гуама – 5, з Гавайїв – 12, а з континентальної частини США – 17 діб.

Яка причина такої військової активності США? Американська розвідка представила докази щодо загрозливих дій з боку КНР: розробка Китаєм нових крилатих ракет великої дальності, введення в дію нових бойових кораблів, оснащених китайським аналогом викраденої у США системи управління вогнем Aegis; створення нового атакуючого підводного човна класу “Юань”; розробка нової високоточної зброї, включаючи ракети класу повітря-земля з вдосконаленою боєголовкою та ін.

Р. Бернстайн і Р. Манро, автори книги “Майбутній конфлікт із Китаєм”, на основі комп’ютерного моделювання дійшли висновку: США переможуть в ядерній війні з КНР лише в тому випадку, якщо вона спалахне до 2015 р.¹⁵

Військові стверджують, що зовнішня політика КНР підпорядкована таємній доктрині «три півночі, чотири моря», прийнятій Військовою радою ЦК КПК в 1993 році. Згідно доктрині, Китай до 2019 року подолає “три півночі в чотирьох морях” (Північноатлантичний альянс, Росію й Північноамериканські Сполучені Штати в Новому Світі).

Американська розвідка також стурбована китайською тактикою асиметричних рішень, а саме “кістенею вбивці” (*шашоу цзянь*) і “козирною картою”. Нині відсутня достовірна інформація відносно “кістеня вбивці”, проте є припущення, що ця операція передбачає інформаційну війну, озброєння космосу, ПРО. Тактика “козирної карти” покликана забезпечити Китаю конкурентоспроможність у протистоянні зі США, орієнтуючись на економічну й торгівлю дипломатією¹⁶.

В Огляді стратегії національної безпеки Пентагону констатуються експансійні методи діяльності Китаю, характерні для меркантилізму епохи становлення капіталізму, коли великі держави поспішали захопити більше заморських земель: китайці “діють так, ніби вони можуть закріпити за собою запаси енергоресурсів або можуть управляти ринками, а не відкривати їх”.

Майкл Грін, колишній відповідальний за Китай у Раді національної безпеки США, зазначав, що КНР “набуває довгострокового доступу до ресурсів, де б не виявила їх, включаючи Судан, Іран і Бірму, з ким ми не співпрацюємо”.

Щоб мати доступ до енергоресурсів Африки, Китай підтримує опальні режими Омара Хассана аль-Башира (Omar Hassan Bashir) у Судані, Роберта Мугабе (Robert Mugabe) у Зімбабве. Окрім того, Китай активно обходить Малі, Мавританію та інші країни, що приєдналися до “Транссахарської контртерористичної ініціативи” (Trans-Sahara Counterterrorism Initiative), висунутої адміністрацією президента Дж. Буша.

¹⁵ Головаченко В. “Дракон у тумані”: геополітичний виклик Пекіна і відповідь Вашингтона // Людина і політика. – 2004. – №3. – С. 97–107.

¹⁶ FY04 Report to Congress on PRC Military Power // www.defenselink.mil/pubs/d20040528PRC.pdf

Олусегун Обасанджо (Olusegun Obasanjo), президент Нігерії, - країни, що має важливе значення для США, як постачальник нафти, а також унаслідок миротворчої ролі в Західній Африці – у ході візиту до КНР у квітні 2005 р. погодився укласти “стратегічне партнерство” з Китаєм, відтіснивши пріоритетність відносин зі Сполученими Штатами. Ангола, що одержала від Китаю кредит на \$2 мільярди, відмовилася звітувати перед Міжнародним валютним фондом про використання власних нафтових доходів.

У звітах Пентагону фігурує китайська стратегія “нитки перлів”, яка передбачає налагодження стосунків з країнами, розташованими на шляху доставки нафти в Китай та будівництво воєнних баз на їхній території. У рамках зазначеної стратегії, Пекін установив у Гвадарі, найближчій точці до Перської затоки, засоби електронної розвідки для спостереження за Аравійським морем та Ормузькою протокою; буде воєнно-морські бази в М’янмі й розміщує засоби електронної розвідки на островах у Бенгальській затоці та поряд з Малаккською протокою¹⁷. На випадок блокування Малаккської протоки, через який 80% нафти поступає до КНР, Пекін створює альтернативні транспортні маршрути: канал через перешийок Кра в Таїланді (вартість проекту складає 20 млрд. дол.); глибоководний порт Гвадар (Пакистан), що автодорогою з’єднається з високогірним Каракорумським шосе та Індійською трасою.

Та американський політолог К. Пауелл вважає, що дії КНР не загрожують США: це лише метод отримання високого статусу, престижу¹⁸. Г. Кіссінджер теж стверджує, що не бачить загрози з боку Китаю: виклик КНР може досягти тільки політичної або економічної сфер; перехід же до політики стримування Китаю спричинить негативні наслідки.

Не дивно, що в США впродовж останнього десятиліття з’являється багато прихильників стратегії *конгейджмент*. Генезис стратегії *конгейджмент* припадає на кінець ХХ – початок ХХІ століття, коли представники корпорації “Ренд” зголосилися об’єднати обидві концепції – стримування та залучення – в єдину стратегію.

Провісник нового підходу З. Халізед, визначив стратегію як поєднання “солодкого та кислого”; у його трактовці конгейджмент “congame” – це компліментарність концепцій стримування та інтеграції (containment + engagement)¹⁹. Серед аналітиків упроваджена стратегія отримує ще назву “кнута та пряника”, а також “пильного спостереження та застереження”.

Між парадигмами стримування та конгейджменту існують принципові розходження. Наприклад, якщо стримування передбачає захоплення Тайваню до проголошення ним незалежності, то конгейджмент – ні.

Прагнення сумістити різні парадигми політики США як варіанти відповіді на різні сценарії великої стратегії Китаю демонструє одна з найбільш фундаментальних американських робіт з цієї проблеми – книга ведучих аналітиків корпорації “Ренд” М. Свейна та Е. Телліса “Інтерпретація великої стратегії Китаю: минуле, сьогодення й майбутнє”²⁰.

Не дивлячись на жорстку характеристику перспектив китайської великої стратегії, автори вважають непродуктивними як превентивне стримування, так і попереднє заспокоєння Китаю. Відповідно рекомендується проводити триєдину по-

¹⁷ *Вяземский В.* Объединенные командования вооруженных сил США // Зарубежное военное обозрение. – 2003. – №3. – С. 5.

¹⁸ Жэньминь жибао хайвай бань. – 2005. – 21 июля.

¹⁹ *Khalizad Z. M.* Congage China. – RAND, 1999. – 8 p.

²⁰ *Swaine M.D., Tellis A.J.* Interpreting China’s grand strategy: past, present and future. – 2000. – 308 p.

літику, направлену на те, щоб, по-перше, використовувати всі можливості співпраці з Китаєм і ще більше інтегрувати його в міжнародну систему й стимулювати “демократизацію” правління, по-друге, не дати Китаю можливості загрожувати фундаментальним інтересам національної безпеки США в Азії й за її межами і, по-третє, бути готовими в разі потреби протистояти дипломатичними, економічними й військовими засобами напористому й войовничому Китаю.

2005 року *конгейджмент* і *хеджинг* трансформуються в стратегію *відповідального акціонера* (*responsible stake holder*), проголошену на засіданні Комітету з американо-китайських відносин держсекретарем США Р. Зелліком. Дипломат детально виклав причини, внаслідок яких США не повинні застосовувати до Китаю стратегію ізоляції (*fencing*), котра в роки “холодної війни” застосовувалася проти СРСР, оскільки сучасний Китай відрізняється від колишнього СРСР наступним:

1. КНР не прагне поширювати у світі антиамериканську ідеологію.
2. Хоча Китай не є демократичною країною, але він у той же час не демонструє прагнення до потенційного конфлікту з демократичними країнами.
3. Сповідуючи меркантилізм, Китай не готовий до боротьби з капіталізмом.
4. У КНР домінує переконання, що його майбутнє пов'язано зі збереженням нинішньої системи міжнародних відносин²¹.

Нова стратегія видалася адміністрації Дж. Буша-молодшого більш комплексною й “миролюбною”; у ній акцентувалася увага на доцільності залучення Китаю в існуючу систему міжнародних відносин як “утримувача акцій”. Внаслідок стратегії *відповідального акціонера*, китайські інтереси мають стати взаємопов'язаними з міжнародним бізнесом, а отже, у Китаї встановиться континуум зацікавленості в збереженні даної системи. Стратегією передбачається кумуляція заходів, спрямованих на сприяння розвитку КНР, однак за умови ухвалення китайцями запропонованих “правил гри”.

Співробітник Інституту АТР Шанхайської академії суспільних наук Ван Вейнань концепцію “відповідального зацікавленого учасника” розцінив як спробу Сполучених Штатів добитися від Китаю підтримки у відстоюванні американських інтересів і, таким чином, назвав її інструментом продовження стратегії “конгейджмент” (*congagement=containment+engagement*)²².

Поліфуркація поглядів адептів, що впливають на формування американської політики щодо Китаю, на перший погляд зумовлює нелінійність і, відповідно, непередбачуваність курсу в перспективі. Щоб підтвердити це або ж спростувати, варто визначити найвірогідніші флуктуації, що впливатимуть на формування зовнішньої політики США щодо КНР. З цією метою доцільно звернутися до теорії додавання паралельних сил.

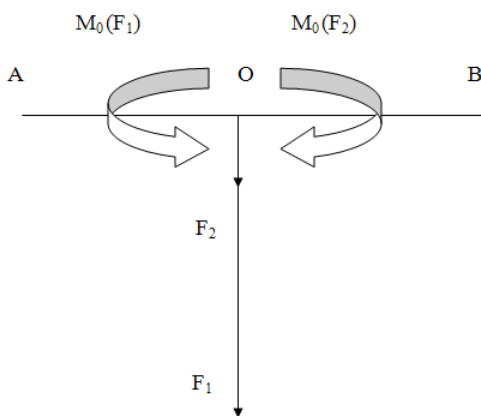
Нехай маємо сукупність двох паралельних сил F^1 (залучення КНР) та F^2 (стримування КНР), котрі не рівні за модулем, але мають спрямування в тотожному напрямку - до превентивної цілі. Співпадаючі точки інтересів різномодульних сил зобразимо відрізком АВ, а дію самих сил – перпендикулярною лінією.

Зіткнення сил F^1 та F^2 відбувається в точці О. Якщо систему сил (M_0) привести до рівності $M_0(F^1) = M_0(F^2)$, то $M_0(F^1) - M_0(F^2) = M_0$

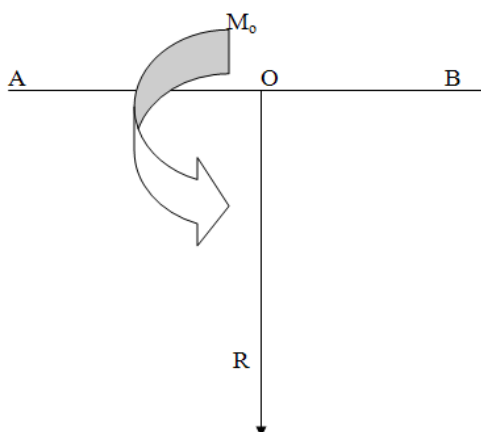
Тобто, $M_0 = 0$ протилежної спрямованості різномодульних векторів у досягненні Сполученими Штатами превентивної мети щодо загрози з боку КНР.

²¹ *Zoellick, Robert. United States Urges China To Be Responsible World Citizen. – 22 Sep 2005 // <http://usinfo.state.gov/eap/Archive/2005/Sep/22-290478.html>*

²² *Ван Вэйнань. Вновь об американской “дипломатии преобразования” // Сяньдай гоцзи гуаньси. – 2007. – № 5. – С. 40–41.*

Отже, - тісно співпрацювати з КНР; а F^2 – ізолювати КНР, утворивши навколо неї “кілець анаконди”, то місцезнаходження точки O буде на відрізку сторони більшої сили. У такому випадку головний зовнішньополітичний курс R буде мати наступний вигляд: $R = F^1 - F^2$.

в питаннях регіональної, світової політики, а з іншої — чинять тиск на недемократичну китайську політичну систему, зокрема, вказують на порушення прав людини, а також висловлюють незадоволення з приводу продажу зброї недружнім для США країнам, співпрацю з ними в галузі ракетних та ядерних технологій.

Отже, обрана Сполученими Штатами стратегія дозволяє контролювати політичний курс КНР і орієнтувати на демократичну релевантність.

Утім, в обраній американцями стратегії чимало протиріч. Зокрема, вони покладають найбільші надії на інтеграцію Китаю, мовляв, інтеграція – рятувальний круг. Чи це так?

Власне, міжнародна інтеграція передбачає 6 послідовних стадій. На початковій стадії між державами укладаються преференційні торговельні угоди, що передбачають надання країнам-учасникам більш сприятливого режиму, аніж вони надають третім країнам. Власне, у 2001 році Президент США Джордж Буш-молодший надав Китаю статус найбільшого сприяння в торгівлі.

На другій стадії держави переходять до створення *зони вільної торгівлі* (ЗВТ), що передбачає повне скасування митних тарифів у взаємній торгівлі при збереженні національних митних тарифів по відношенню до інших країн.

Таким чином, система паралельних сил приводиться до рівнодіючої, котра за величиною та напрямком співпадає з головним вектором зовнішньої політики. Рівнодіюча направлена в ту ж сторону, що і задані сили, вздовж лінії інтересів, що проходить через точку O , місце котрої на відрізку AB визначається рівністю сил F^1 та F^2 . $F^1 \cdot |AO| = F^2 \cdot |BO|$

У випадку, якщо сили F^1 та F^2 направлені в протилежні сторони, тобто, їхні інтереси не мають точок зіткнення, скажімо, модуль F^1 має на меті демократизувати китайський соціум, а

Отже, зовнішню політику США можуть визначати два методи досягнення мети:

- а) поєднання різномодульних сил;
- б) використання домінуючої сили.

Стратегія ж *конгейджмент* синтезує протилежні евристичні доміанти, незважаючи на різномодульність сил та колізію між їхніми методами досягнення мети.

Застосовуючи стратегію *конгейджмент*, Сполучені Штати досягають вивіреного балансу. З одного боку, налагоджують з Китаєм економічну співпрацю, нарощують взаємозв'язки

Виходячи з американської стратегії стримування та залучення КНР, друга стадія інтеграції Китаю не є бажаною для самих же Сполучених Штатів, оскільки зовнішня політика офіційного Вашингтону передбачає дії з недопущення регіонального лідерства КНР, а у випадку створення ЗВТ, Китай ним стає беззаперечно.

На сучасному етапі малоперспективним є досягнення офіційним Пекіном ключових стадій інтеграції, де на п'ятому етапі досягається рівень економічного союзу з переходом до координації макроекономічної політики, уніфікації законодавства у валютній, бюджетній, грошовій галузях, запровадження спільної валюти, а на шостому етапі – проведення спільної зовнішньої політики в галузі безпеки, оборони, внутрішніх справ та юстиції, цілковите скасування внутрішніх кордонів для переміщення громадян і вантажів тощо.

Отож, для США ефективним є континуум китайської інтеграції, вихід же КНР із рамок першої стадії інтеграції може становити національним інтересам США небезпеку. Континуум інтеграційних процесів у КНР можна підтримувати за умови виокремлення точок китайської зацікавленості. З цього випливає доречність упровадження Сполученими Штатами такої зовнішньої політики, що сприятиме, наприклад, інтеграції знань, оскільки в Піднебесній унаслідок конфуціанства вищими цінностями є освіта, відданість сім'ї й законопослушність, причому освіта - на верхнім щаблі пріоритетів. Такі американські заходи будуть позитивно сприйматися Китаєм, адже його динамічно зростаюча економіка потребує висококваліфікованих фахівців. Хоча вказані сприяння з боку США не мають великої ефективності для них самих: освіта взаємопов'язана з економічним зростанням країни, тому більшого зиску отримує Китай, аніж США.

З вищевказаного випливає, що інтеграція Китаю не вирішує проблемні питання США? Адже навіть “безневинна” інтеграція знань, з якої, власне, і починається зазвичай сама інтеграція, - неефективна для США. Не говорячи вже про інтеграцію у військовій галузі. Згадаймо події 2000-го року, коли офіційний Вашингтон припинив свої санкції щодо КНР (спричинені підозрами в передачі Пекіном ракетних технологій Ірану, Пакистану та Північній Кореї) і налагодив співпрацю в галузі комерційних космічних програм, а невдовзі Logal і Hughes передали Китаю секретні технології в ущерб безпеці США. Зокрема, у рамках американо-китайських угод було передано інформацію про сумісність американських супутників з китайськими носіями і, таким чином, було підвищено надійність носія Chang Zheng 3B (Long March 3B).

Колишній керівник Агентства національної безпеки США Б.Одом зазначив, що Китай, зумівши увійти в такі міжнародні інститути, як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Світова організація торгівлі, зміг зсередини перенацілити їхню діяльність на власну користь (тобто, всупереч задуму творців).

Найдивовижніше ж – це те, як Китай, не змінюючи ані цивілізаційної сутності, ані навіть форми політичного режиму змусив усю світову машину сучасного капіталізму “крутити колеса” китайського прогресу²³.

Утім, інтеграція все ж стане корегуючим чинником китайського соціуму, але при тому Сполучені Штати можуть утратити свої позиції. Якщо політика США буде незмінною, тобто “прив'язана” до стратегій стримування та залучення й не прогресуватиме шляхом упровадження нових тактик та стратегій, то можливе затухання лідерства цієї країни, як на те й очікують аналітики.

²³ *Гура В.* Про деякі аспекти дослідження проблем глобального розвитку // Соціальне середовище країн Азії і Африки в глобальних потоках сучасності: між відторгненням та залученням. Матеріали Міжвідомчої науково-теоретичної конференції, Київ, 16 березня 2006. – Київ, С.4-15.